

Innspill til Revidert nasjonalbudsjett 2026

Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) viser til regjeringens framlegg av revidert nasjonalbudsjett 2026 (Meld. St. 2) og tilleggsbevilgninger og omprioriteringer (Prop. 96 S) av 12. mai 2026. NFU takker for muligheten til å gi skriftlig innspill til Stortingets behandling.

Norsk Forbund for Utviklingshemmede er en menneskerettighetsorganisasjon som arbeider for full deltakelse og likestilling, og mot diskriminering. NFU skal ivareta interessene til mennesker med utviklingshemming og deres familier overfor sentrale, regionale og lokale myndigheter. NFU har rundt 8 700 betalende medlemmer.

Revidert nasjonalbudsjett kommer i et viktig år. CRPD ble inkorporert i menneskerettsloven 1. januar 2026, og konvensjonen er nå norsk lov. Statsbudsjettet og revidert nasjonalbudsjett er det viktigste virkemiddelet staten har for å sikre at lovens forpliktelser også får praktiske konsekvenser for mennesker med utviklingshemming. NFU vurderer revidert nasjonalbudsjett 2026 ut fra dette: leverer regjeringen et budsjett som understøtter gjennomføringen av CRPD, eller ikke?

Dette innspillet konsentrerer seg om konkrete poster i revidert nasjonalbudsjett som direkte berører mennesker med utviklingshemming. NFU har avgitt et separat, fylligere innspill til Kommuneproposisjonen 2027 (Prop. 94 S) som behandler toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester, den varslede gjennomgangen av investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser, kompetansekravene i helse- og omsorgstjenesteloven og det økonomiske opplegget for 2027. Vi viser til det innspillet for disse temaene.

NFUs viktigste standpunkter i denne høringen

- Samlet reduksjon på 596,6 mill. kroner under kap. 2661 (hjelpemidler mv.) krever en grundigere forklaring enn «lavere volumvekst». Stortinget må sikre at reduksjonene reflekterer faktisk behov og ikke endret avslagspraksis.
- Regjeringen leverer en opptrapping av varig tilrettelagt arbeid (VTA) på 700 plasser per år, til tross for at et stortingsflertall har vedtatt 1 000 nye tilrettelagte jobber per år fra 2026. Stortinget må sikre at sitt eget vedtak gjennomføres.

- Personer i VTA og VTA-O kvalifiserer i dag ikke for tilskudd til arbeids- og utdanningsreiser. NFU mener dette er en urimelig forskjellsbehandling og ber Stortinget instruere regjeringen om å endre regelverket.
- Funksjonsassistanseordningen (kap. 634 post 79) er fortsatt forbeholdt personer med fysiske eller syns-funksjonsnedsettelse. Den varslede økningen på 10 mill. kroner endrer ikke målgruppen. NFU krever at ordningen utvides til personer med utviklingshemming.
- Bortfallet av bingoinntekter etter de nye tapsgrensene i 2025 rammer NFUs lokallag og frivillig sektor hardt. Revidert nasjonalbudsjett berører ikke saken. NFU krever en kompensasjonsordning etter samme prinsipp som ved bortfallet av spilleautomatinntekter.
- Reduksjonen på 292 mill. kroner i investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser (kap. 760 post 63) viser at det er rom for å omdisponere statlige virkemidler bort fra bygg og over til personen. NFU ber Stortinget benytte handlingsrommet i revidert nasjonalbudsjett til å styrke individuelle, personrettede tilskudd, jf. CRPD art. 19. Den strukturelle gjennomgangen av tilskuddet er adressert i NFUs innspill til Kommuneproposisjonen 2027.
- Toppfinansieringsordningen og det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2027 er adressert utfyllende i NFUs innspill til Kommuneproposisjonen 2027 (Prop. 94 S). Vi viser til det.

1. Overordnet vurdering

Revidert nasjonalbudsjett 2026 og tilleggsproposisjonen inneholder få politiske tiltak rettet mot mennesker med utviklingshemming. Et fåtall poster av direkte betydning for NFUs medlemmer framstilles i hovedsak som anslagsjusteringer. NFU vil understreke at slike anslagsjusteringer ikke er nøytrale. Når bevilgningen til hjelpemidler reduseres med 361,9 mill. kroner (post 75) fordi «volumveksten er lavere enn ventet», forutsetter regjeringen at det reelle behovet faller. Det er en forutsetning Stortinget må prøve, ikke godta.

CRPD er nå norsk lov. Det innebærer at staten har plikt – ikke handlingsfrihet – til å iverksette tiltak som realiserer konvensjonens rettigheter. Revidert nasjonalbudsjett er en konkret prøvestein på om regjeringen behandler CRPD som forpliktende, eller som

et symbol uten budsjettmessige konsekvenser. NFU finner lite i revidert nasjonalbudsjett som tyder på det første.

NFU har gjennomgått Prop. 96 S med tanke på om omprioriteringene i revidert nasjonalbudsjett – særlig dekningen av økte utgifter til mottak og integrering av flyktninger – er gjort på bekostning av poster som direkte berører mennesker med utviklingshemming. NFU har ikke funnet slike direkte omprioriteringer. Vi merker oss likevel at omfanget av interne omprioriteringer i Prop. 96 S binder opp handlingsrommet i resten av budsjettåret, og at NFU-relevante kuttforslag (særlig hjelpemidler) ikke kompenseres.

2. Hjelpemidler – 596,6 mill. kroner kuttet med henvisning til «lavere volumvekst»

Under kap. 2661 «Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.» foreslår regjeringen samlede netto reduksjoner på 596,6 mill. kroner, fordelt på følgende poster:

- Post 70 Grunnstønad: redusert med 21,8 mill. kroner («lavere gjennomsnittlig ytelse og litt lavere volumvekst»).
- Post 74 Tilskudd til biler: redusert med 159,7 mill. kroner («lavere vekst i leveransen av biler og nye søkere»).
- Post 75 Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler: redusert med 361,9 mill. kroner («lavere volumvekst enn tidligere anslått»).
- Post 76 Hjelpemidler som tjenester: redusert med 35,0 mill. kroner.
- Post 77 Ortopediske hjelpemidler: redusert med 18,2 mill. kroner.

Regjeringen begrunner kuttene gjennomgående med «lavere volumvekst» og «lavere antall søkere». For NFU er denne forklaringen utilstrekkelig.

Vi vet at vurderinger av om en søker oppfyller folketrygdens vilkår for hjelpemidler i praksis varierer betydelig mellom NAV-kontorer. Lavere volumvekst kan like gjerne reflektere strammere praksis, lengre saksbehandlingstid, eller at færre søker fordi avslagsfrekvensen oppleves som høy. Når regjeringen reduserer rammene basert på faktisk regnskap, risikerer Stortinget å forankre en strammere praksis i budsjetttrammene for 2027 og framover.

Stortinget må be regjeringen redegjøre konkret for hva som faktisk har skjedd: er det færre personer med behov for hjelpemidler i Norge, eller er det færre som får innvilget

hjelpemidler de har behov for? Hvis det er det siste, er det avslagspraksis, ikke et reelt fall i behov, som forklarer kuttene – og rammene må skjermes deretter.

NFU mener: Stortinget må be regjeringen dokumentere at de foreslåtte kuttene under kap. 2661, samlet 596,6 mill. kroner, reflekterer reelt redusert behov og ikke endret avslagspraksis. Reduksjonene må ikke videreføres i budsjettet for 2027 uten en slik gjennomgang.

3. Varig tilrettelagt arbeid (VTA) – Stortingets eget vedtak må følges

Under kap. 634 post 77 (Varig tilrettelagt arbeid) foreslår regjeringen å redusere bevilgningen med 8,5 mill. kroner og tilsagnsfullmakten med 49,3 mill. kroner. Begrunnelsen er at Arbeids- og velferdsdirektoratet har tatt i bruk et nytt fagsystem hvor oppgjør for gjennomført aktivitet utbetales raskere enn før. Regjeringen skriver at «endringen påvirker ikke gjennomføringen av tiltak i 2026».

Det egentlige problemet ligger på et annet sted. NFU har gjentatte ganger pekt på at VTA er underdimensjonert i forhold til behovet, særlig for NFUs primære målgruppe – mennesker med utviklingshemming. I forslaget opprettholder regjeringen en opptrapping på 700 nye tilrettelagte plasser per år, til tross for at et stortingsflertall har vedtatt at det skal etableres 1 000 nye tilrettelagte jobber per år fra og med 2026. Regjeringen følger med andre ord ikke opp Stortingets eget vedtak.

Vi merker oss også at andelen personer med utviklingshemming i VTA over tid har gått ned, mens andre grupper (særlig psykiske lidelser) øker. Når omfanget av nye plasser samtidig ligger under det Stortinget har vedtatt, betyr det at NFUs primære målgruppe presses ut i begge ender.

Stortinget bør be regjeringen bekrefte at den foreslåtte reduksjonen i bevilgning og tilsagnsfullmakt er rent kassetransaktorisk, og at antall VTA-plasser samt antall personer med utviklingshemming i VTA økes i 2026.

NFU mener: Reduksjonen i bevilgning og tilsagnsfullmakt under VTA må ikke føre til færre plasser i 2026. Stortinget må fastholde sitt eget vedtak om 1 000 nye tilrettelagte jobber per år fra 2026, og be regjeringen rapportere særskilt på antall personer med utviklingshemming i VTA.

4. Arbeids- og utdanningsreiser – diskriminering mot VTA-deltakere

Tilskuddsordningen for arbeids- og utdanningsreiser skal sikre at funksjonsnedsettelse ikke blir en hindring for å komme seg til jobb eller utdanning. I dag er regelverket likevel

slik at personer i varig tilrettelagt arbeid (VTA) og varig tilrettelagt arbeid i ordinær bedrift (VTA-O) ikke kvalifiserer for ordningen. Begrunnelsen for avgrensningen er at VTA og VTA-O ikke regnes som «ordinært arbeid» – et resonnement som ikke holder. VTA og VTA-O er fullverdige arbeidsforhold for de menneskene som har sin yrkesaktivitet der.

Hva hjelper det med en jobb hvis det ikke finnes et reelt alternativ til å komme seg dit? For mange av NFUs medlemmer er kollektivtransport ikke et alternativ, og kostnaden ved daglig drosjebruk er prohibitivt høy. Konsekvensen er at deltakelse i VTA i praksis blir betinget av tilgang til familietransport, noe som svekker selvstendigheten og kan utelukke personer med utviklingshemming fra arbeidslivet helt.

NFU mener: Stortinget må instruere regjeringen om å endre regelverket for tilskudd til arbeids- og utdanningsreiser slik at deltakere i VTA og VTA-O kvalifiserer for ordningen på lik linje med personer i ordinært arbeid.

5. Funksjonsassistanseordningen – økning løser ikke diskrimineringen

Under kap. 634 post 79 økes bevilgningen til funksjonsassistanse i arbeidslivet med 10 mill. kroner. Begrunnelsen er økte utgifter per deltaker, ikke flere deltakere. Ordningen er etter tiltaksforskriften § 6-3 fortsatt forbeholdt personer med fysiske eller synsfunksjonsnedsettelse. Personer med utviklingshemming har ikke tilgang.

NFU har tidligere påpekt at avgrensningen er diskriminerende, og forskjellsbehandlingen kan ikke forsvares saklig. Personer med utviklingshemming har de samme reelle behovene for assistanse i arbeidslivet som personer med syns- eller bevegelsehemming. Behandlingen av revidert nasjonalbudsjett er en god anledning for Stortinget å be regjeringen utvide ordningen.

NFU mener: Funksjonsassistanseordningen må utvides til å omfatte personer med utviklingshemming. Stortinget bør be regjeringen fremme en forskriftsendring for ny vurdering i statsbudsjettet for 2027.

6. Bingoinntekter til frivilligheten – kompensasjon for inntektsbortfall

De nye tapsgrensene som ble innført i 2025, har ført til et dramatisk fall i bingoinntektene som finansierer frivillige fritids- og aktivitetstilbud i hele landet. For NFUs fylkes- og lokallag utgjør bingoinntektene en betydelig andel av samlede inntekter, og bortfallet rammer direkte aktivitetstilbudet for mennesker med utviklingshemming – kulturtilbud, ferieturer, kurs og medlemsaktiviteter som lokallagene ellers ikke vil ha råd til å holde i gang.

NFU støtter ansvarlig spillpolitikk og har ikke innvendinger mot tapsgrensene som virkemiddel. Men når reguleringsendringer rammer inntektsgrunnlaget for lokal frivillighet så hardt som her, må staten følge opp med kompensasjon – slik det ble gjort da spilleautomatene forsvant. Den gangen ble bortfallet erstattet gjennom en egen tilskuddsordning til frivillige organisasjoner. Samme prinsipp må gjelde nå.

Revidert nasjonalbudsjett berører ikke saken. NFU reiste dette som ett av fire krav før revidert nasjonalbudsjett ble lagt fram, og må fastholde det nå når regjeringen ikke har levert.

NFU mener: Stortinget må be regjeringen etablere en kompensasjonsordning for bortfallet av bingoinntekter for lokale lag og foreninger, etter samme prinsipp som ordningen som kompenserte bortfallet av spilleautomatinntekter.

7. Investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser – bevilgningskuttet på 292 mill. kroner

I Prop. 96 S foreslår regjeringen å redusere bevilgningen til investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser (kap. 760 post 63) med 292 mill. kroner, fordi tilsagnsrammen på 3 250 mill. kroner ikke ble fullt utnyttet i 2025.

For NFU er underutnyttelsen et symptom på et større strukturelt problem som NFU adresserer fullt ut i sitt innspill til Kommuneproposisjonen 2027. Investeringstilskuddet binder statlig finansiering til bygg, ikke til person, og fungerer slik i strid med CRPDs art. 19 om retten til å velge hvor og med hvem man skal bo. Den varslede gjennomgangen av kravene i tilskuddsordningen – som vil fjerne krav om antall beboere og forbud mot uhensiktsmessig samlokalisering – er en alvorlig trussel mot dette prinsippet. Vi viser til NFUs innspill til kommuneproposisjonen for den fulle argumentasjonen.

I revidert nasjonalbudsjett er det 292 mill. kronene som er på bordet. Reduksjonen gir Stortinget en åpning. I stedet for å fylle opp tilsagnsrammen for 2026 anbefaler NFU at de frigjorte midlene omdisponeres til personrettede tilskudd – startlån, bostøtte og tilskudd til etablering – som følger personen, ikke bygget.

NFU mener: Reduksjonen på 292 mill. kroner under kap. 760 post 63 må ikke gjenoppbygges. Stortinget bør be regjeringen omdisponere midler fra investeringstilskudd til personrettede bolig- og tjenestevirkemidler, i tråd med CRPD art. 19.

8. Toppfinansieringsordningen og kommuneopplegget for 2027 – henvisning

Toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester omtales ikke i revidert nasjonalbudsjett. Det er etter NFUs vurdering en forsømmelse: Stortinget bør i sin behandling av revidert nasjonalbudsjett gi tydelig politisk signal om at ordningen skal videreføres som øremerket statlig refusjonsordning og ikke innlemmes i rammetilskuddet. Tjenestemottakerne kan ikke vente på Statsbudsjettet 2027 mens kommunene allerede tilpasser seg en mulig endring.

Den fulle argumentasjonen om toppfinansieringsordningen, det økonomiske opplegget for 2027, kompetansekravene i helse- og omsorgstjenesteloven, vertskommunetilskuddet, TT-ordningen og kompetansetiltakene for tjenester til mennesker med utviklingshemming framgår av NFUs separate innspill til Kommuneproposisjonen 2027 (Prop. 94 S). Posisjonene i de to innspillene er konsistente.

NFU mener: Stortinget må i behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2026 gi tydelig politisk signal om at toppfinansieringsordningen skal videreføres som øremerket statlig refusjonsordning, og at endringer ikke skal vedtas uten ordinær høring.

9. Andre relevante poster

9.1 Statsforvalterne og sosialtjenesteområdet (kap. 1520)

Det overføres 5,5 mill. kroner til statsforvalternes arbeid på sosialtjenesteområdet (Prop. 96 S, kap. 621 og kap. 1520). Overføringen er en intern omdisponering, ikke en reell styrking av sektoren. NFU har konsekvent påpekt at statsforvalternes praksis i klagebehandling og tilsyn varierer betydelig, og at saker for ofte sendes tilbake til kommunen («ping-pong») i stedet for at klageren får en reell avklaring.

Statsforvalternes kapasitetsproblem er konkret og synlig. Da NFUs lokallag i Møre og Romsdal forsøkte å få til et møte med sin statsforvalter for å diskutere kritiske saker som samlokalisering og vergemål, var svaret at statsforvalteren «ikke lenger har økonomi, tid eller folk til å delta på møter med ulike interesseorganisasjoner, selv om formålene og intensjonene er gode». Når selve tilsynsmyndigheten ikke har kapasitet til å møte de organisasjonene som representerer dem den skal beskytte, er det et symptom på en sektor som er sterkt underdimensjonert i forhold til oppgaven.

Helsetilsynets landsomfattende tilsyn i 2016 fant lovbrudd i 79 prosent av undersøkte kommuner i tjenester til mennesker med utviklingshemming. Erfaringen siden tilsier at omfattende svikt fortsatt foregår. Likevel har bare om lag 10 prosent av barneboliger og avlastningsinstitusjoner hatt tilsyn de siste årene. Det er et åpenbart misforhold mellom dokumentert svikt og tilsynskapasitet.

Styrking av kapasiteten gjennom intern omdisponering er positivt, men 5,5 mill. kroner møter ikke problemet. Stortinget bør be regjeringen rapportere på utvikling i statsforvalternes overprøvingspraksis i tilstandsrapporten 2027, og legge inn friske midler i statsbudsjettet 2027 til en reell kapasitetsøkning på sosialtjenesteområde.

9.2 Diskrimineringsvernet

Diskrimineringsvernet er en sentral rettssikkerhetsgaranti for mennesker med utviklingshemming, og forutsetter at både Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og Diskrimineringsnemnda har kapasitet til å behandle saker innen rimelig tid. Revidert nasjonalbudsjett inneholder ingen konkrete bevilgningsendringer her, men NFU vil be Stortinget i sin innstilling minne regjeringen om at diskrimineringsvernet kun realiseres i praksis dersom apparatet bak er tilstrekkelig dimensjonert.

10. Avslutning

NFU vil delta aktivt i den videre behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2026 og i komitéhøringene som måtte bli avholdt. Vi viser også til NFUs separate innspill til Kommuneproposisjonen 2027 (Prop. 94 S) for den strukturelle og kommunaløkonomiske argumentasjonen.